
Priority předsednictví – unijní cíle a české zájmy

Jan Karlas, Petr Kratochvíl

Ačkoli Českou republiku (ČR) dělí od jejího vstupu do Evropské unie (EU) poměrně krátké období, stojí před velkou výzvou svého působení v Unii. Tuto výzvu představuje **předsednictví Rady EU** (dále předsednictví, Rada), které bude ČR vykonávat v prvním pololetí roku 2009. Souběžně s povstupným vyjasňováním zájmů ČR týkajících se evropské integrace (dále české zájmy) a hlubším seznamováním se s povahou integračních procesů se tedy ČR připravuje i na to, že se bude výrazněji podílet na „řízení“ Unie. Předsednictví však ČR nabízí i mimořádnou příležitost přispět ke zdárnému vývoji integračního procesu, získat ocenění dalších členských států EU (dále členské státy) a uplatnit české zájmy.

Příprava předsednictví vzhledem ke své závažnosti již delší dobu zaměstnává českou státní správu. Východisko každého předsednictví spočívá v jeho **programu a programových prioritách**. I česká vláda proto již postupně vypracovala několik předběžných nástinů obsahové náplně českého předsednictví a jeho základních priorit. Zatím poslední z těchto nástinů byl zveřejněn v říjnu 2007.¹ Program českého předsednictví však stále prochází dalším vyjasňováním a změnami. Na řadu musí mj. přijít vymezení priorit a programového obsahu předsednictví v jednotlivých sektorech působnosti EU. ČR také musí ve spolupráci se státy, které budou vykonávat předsednictví před (Francie) a po (Švédsko) jejím působení v této funkci, připravit společný 18měsíční program předsednictví.

Přestože se již naplno rozběhly přípravy vlády a státu na předsednictví, **vědecká reflexe** tohoto tématu zatím není dostatečná. Český výzkum evropské integrace se již v minulosti tématu předsednictví dotkl v obecné rovině.² Od počátku roku 2007 již také proběhla řada odborných konferencí a seminářů zabývajících se otázkou českého předsednictví. Důležitost vědecké reflexe této otázky spočívá v tom, že může státní správě nabídnout jiný úhel pohledu a nové podněty. Plnohodnotný pohled vycházející z vědecké sféry by se však měl pokusit o komplexní a hlubší zamyšlení nad náplní českého předsednictví.

Tato studie zpracovaná skupinou českých odborníků na evropskou integraci, vesměs výzkumných pracovníků Ústavu mezinárodních vztahů, v. v. i. (ÚMV), takový pohled nabízí. Předkládá **návrh možných priorit českého předsednictví vycházející z vědecké sféry a posuzuje i stávající vládní představy** o zaměření předsednictví. Soustředíme se přitom na rozbor současných cílů EU a českých zájmů, které chápeme jako dvě nejdůležitější východiska pro úvahy o prioritách českého předsednictví. Poměrně stručně se studie naopak zabývá určováním konkrétního obsahu navržených priorit. Tento poměr různých částí naší analýzy chápeme jako přirozený a žádoucí. Přidanou hodnotu naší studie představuje právě podložený rozbor relevantních cílů a zájmů. Méně můžeme naopak říci o konkrétní náplni jednotlivých priorit. Tu je možné podrobněji definovat pouze na základě detailních informací o připravovaném dění v jednotlivých oblastech působnosti EU, které má k dispozici spíše státní správa nežli výzkumná sféra.

Předkládanou studii lze nejlépe charakterizovat jako soubor policy paperů, tedy kratších textů obsahujících konkrétní doporučení pro postupy politického řízení. Kapitoly studie se však opírají o vědecké postupy a mají tedy i rozpracovanější charakter, než tomu u policy paperů obvykle bývá. Stavějí na společné propracované metodě a vycházejí z předem definovaných druhů dat, na něž důsledně odkazují. Vedle poskytnutí podnětů pro politickou praxi studie přispívá i k vědeckému výzkumu české integrační politiky. Její hlavní přínos v tomto směru představuje podrobná sektorová analýza českých zájmů, která podle našeho vědomí dosud v tomto výzkumu v takto propracované formě chyběla.

Tato první kapitola studie především vysvětluje metodu, na základě které jsme k navržení priorit českého předsednictví a zhodnocení jeho stávajících záměrů přistoupili. První kapitolu studie doplňuje její druhá kapitola, která se podrobněji věnuje funkcím, cílům, možným formám a vlivu předsednictví.

Podává tak podrobnější informace o úkolech a možnostech předsednictví vytvářejících základ pro zformování metody studie i následné analýzy.

Následuje jádro práce představované třetí až sedmou kapitolou, které navrhuje možné priority českého předsednictví v jednotlivých integračních sektorech. Zabývají se tedy institucionálními otázkami (třetí kapitola), rozšiřováním (čtvrtá kapitola), vnitřním trhem a ekonomickými politikami (pátá kapitola), zahraniční a bezpečnostní politikou (šestá kapitola) a spravedlností a vnitřními věcmi (sedmá kapitola). Tyto kapitoly spojuje jednotná struktura skládající se ze čtyř následujících částí: (1) agenda EU mapující hlavní cíle Unie v daném sektoru, (2) české zájmy v uvedeném sektoru, (3) navržené priority a (4) zhodnocení stávajících vládních představ. Kapitoly zabývající se jednotlivými sektory doplňuje osmá kapitola věnující se administrativnímu zabezpečení českého předsednictví. Celou studii ukončuje její devátá kapitola, která především dále rozebírá kontext, v němž bude české předsednictví působit.

NAVRŽENÍ PRIORIT

Tato studie vychází z rozlišení základní a sektorové části programu předsednictví (podrobněji k tomuto rozlišení viz druhá kapitola této studie). Jedná se o standardní rozlišení, kterého se při své přípravě na předsednictví drží i vláda ČR.³ V naší analýze nicméně **navrhujeme pouze sektorové a nikoli základní priority** českého předsednictví. Jak naznačí následující kapitoly, existuje větší počet otázek, jež lze považovat za možné základní priority českého předsednictví. Výběr základních priorit však mj. závisí i na celkových ambicích předsednictví nebo strategii, s níž přistoupí k výkonu svých úkolů.

Při navrhování možných priorit českého předsednictví nejprve vymezujeme cíle EU a české zájmy v hlavních sektorech působnosti Unie. Vycházíme totiž z předpokladu, že dvěma hlavními cíli předsednictví je právě přispět k **1) dosažení cílů EU a 2) uplatnění vlastních zájmů předsednického státu**.⁴ Studie přitom věnuje pozornost následujícím **pěti integračním sektorům**: (1) institucionální otázky, (2) rozšiřování, (3) vnitřní trh a ekonomické politiky, (4) zahraniční a bezpečnostní politika a (5) spravedlnost a vnitřní věci. Po vymezení sektorových cílů a zájmů dochází ke stanovení sektorových priorit.

Cíle Evropské unie

Cíle EU představují spolu s českými zájmy dvě hlavní východiska této studie. Upřednostňujeme přitom zaměření na cíle EU před analýzou unijních zájmů, a to ze dvou důvodů. Zaprvé není zřejmé, do jaké míry existují zájmy EU nebo zda je namístě hovořit pouze o zájmech členských států (a institucionálních aktérů EU), případně o jejich společných zájmech. Zadruhé podle převládajícího vnímání není úkolem předsednictví naplňovat či vytvářet unijní zájmy, ale spíše naplňovat cíle, na jejichž uskutečňování v době předsednictví se aktéři integračního procesu dohodli.

Protože cíle EU vyplývají v tomto chápání z otázek a problémů, na jejichž společném řešení se dohodli relevantní aktéři integrace, vychází tato studie při identifikaci cílů EU z **analýzy stávající agendy Unie**. Zaměřuje se na identifikaci takových otázek, které leží v centru současné unijní agendy. K tomu využívá základní dokumenty evropských institucí i odbornou literaturu věnující se evropské integraci. Bereme přitom v úvahu i pravděpodobný vývoj unijní agendy a její pravděpodobnou podobu v době českého předsednictví, tedy v první polovině roku 2009.

České zájmy

Jestliže není zřejmé, do jaké míry lze hovořit o unijních zájmech, zájmy nepochybně představují jeden ze základních atributů členských států, a tedy i ČR. České zájmy však mají podstatně méně zjevný charakter než současná agenda EU, a při jejich definování proto vycházíme z určitého teoretického rámce, konkrétně z **tzv. procedurálního přístupu k zájmům**. Teoretická diskuse o (národním) zájmu se dnes omezuje v podstatě na spor mezi dvěma školami: První z nich, označovaná jako objektivistická, je přesvědčena, že zájmy každého státu jsou dány objektivně, např. jeho polohou, závislostí na nerostných surovinách apod. Úkolem státníka je pak pouze tyto zájmy objevit a následovat v praktické politice. Za takové zájmy je obvykle považováno přežití státu, zachování jeho hodnotové orientace nebo eventuálně zvýšení jeho mocenského potenciálu. Druhá škola, označovaná jako relativistická, naproti tomu tvrdí, že objektivně dané zájmy neexistují a že koncept zájmu je pouze legitimizačním nástrojem, který pomáhá té či oné skupině mocensky ovládat zbytek společnosti. Mezi relativistické přístupy patří většina liberálů,⁵ jejichž pojetí zdůrazňuje vliv dominantní (ekonomické) skupiny na zahraniční politiku státu, nebo marxismus, pro nějž je národní zájem instrumentem třídního boje.⁶ Relativisté přitom nepochybně fakt, že určité so-

ciální skupiny mohou mít relativně stabilní zájmy, ale napadají především ztotožňování těchto skupinových zájmů se zájmy národními. Důraz na národní zájmy podle nich zároveň ignoruje skutečnost, že stát je pouze jednou z mnoha historických forem uspořádání společnosti a pomíjí tak historicitu státu a možnost jeho překonání.

Základním nedostatkem této diskuse je ovšem fakt, že se zcela jednostranně zaměřuje na diskusi o *esenci* národního zájmu. Z odlišné odpovědi na otázku, zda národní zájem esenci má, či nemá, pak zastánci a odpůrci tohoto konceptu vyvozují obecné výpovědi o platnosti a užitečnosti této ústřední politické kategorie. Utváření národního zájmu ovšem lze chápat jinak: Nikoli jako hledání jeho esence, ale jako politickou **proceduru**, která definuje **formální** kroky nutné pro zjištění národního zájmu. Mezi tyto formální prvky tvorby národního zájmu patří především existence demokratické diskuse o dané otázce, která probíhá v celé společnosti a není tedy omezena pouze na určitou sociální skupinu nebo politickou stranu, a následné vytvoření základního celospolečenského konsenzuálního postoje o této otázce.

Procedurální pojetí vytváření zájmu má celou řadu výhod. Zaprvé se vyhýbá neplodné diskusi o tom, které prvky zahraniční politiky státu jsou trvalou součástí národního zájmu a které nikoliv. Odpověď na otázku po stálosti národních zájmů totiž souvisí s rozбором konkrétní situace konkrétního aktéra (státu), pro kterého může být charakteristické poměrně stabilní definování zájmu, anebo také jeho relativně rychlá proměna. Zadruhé procedurální přístup opouští fixaci zájmu na stát, která byla pro teorie zájmu typická již od poloviny 17. století. Opustíme-li státocentrismus starších teorií národního zájmu, rozvine se před námi celá paleta možností, jak se zájmem (již tedy nikoli „národním“, ale spíše „veřejným“) zacházet. Například je pak možné porovnávat „veřejný zájem“ různých aktérů, počínaje obcemi, přes státy, až po entity typu EU. Zájem pak není jednostranně definován pouze navenek, ale směřuje současně i dovnitř. V důsledku toho je možno považovat za zájem EU jak např. efektivní a transparentní fungování unijních institucí (vnitřní dimenze), tak i posílení Evropské politiky sousedství (vnější dimenze). A do třetice se takto definovaný zájem vzdává iluze, že zájem a chování států je možno oddělit od normativního kontextu a chápat je ryze mechanicky.⁷ Právě naopak: Zájem, který splňuje zmíněné procedurální podmínky, je primárně doporučující, a nikoli popisný, nebo dokonce objasňující koncept. Ano, zájem zůstává vodítkem pro praktickou politiku, ale pouze ve smyslu preskripce pro praktické jednání, a nikoli ve smyslu deterministického vysvětlení a předpovědi.

Při vymezování českých zájmů si postupně všímáme jejich **tří následujících druhů**: 1) konsenzuálních zájmů, 2) částečně konsenzuálních zájmů a 3) dalších důležitých zájmů. V duchu procedurálního přístupu k zájmům nás zajímají především **konsenzuální zájmy**, které sdílejí v zásadě všichni klíčoví čeští političtí aktéři. Jde tedy o představy, na kterých se shodnou přinejmenším všechny parlamentní strany a hlavní instituce státní správy. Právě tyto zájmy totiž můžeme chápat jako ztělesnění určitého základního konsenzuálního postoje k evropské integraci v ČR. Pro navrhování priorit využíváme i **částečně konsenzuálních zájmů**, které existují v případě shody výrazné většiny politických aktérů. Takovou shodu přitom definujeme jako situaci, v níž sdílejí společný postoj všechny parlamentní politické strany a hlavní instituce státní správy vyjma jedné strany a/nebo jedné instituce. Pro úplnost věnujeme pozornost i **důležitým zájmům** jednotlivých aktérů nebo skupin aktérů. Z těchto zájmů však při navrhování priorit nevycházíme.

Za účelem identifikace českých zájmů tato studie rozebírá především pozice parlamentních politických stran a institucí státní správy. Pozice politických stran a většiny státních institucí jsme zkoumali prostřednictvím základních programových dokumentů a rozhovorů. Každá sektorová kapitola se konkrétně opírá minimálně o rozhovory s představitelem 1) Sekce pro evropské záležitosti úřadu vlády, 2) Sekce EU ministerstva zahraničních věcí (MZV), 3) relevantního sektorového odboru MZV nebo dalšího ministerstva a 4) o rozhovory s alespoň jedním představitelem každé parlamentní politické strany.⁸ Zatímco v rámci státní správy jsme prováděli rozhovory s úředníky útvarů daných institucí zabývajících se primárně danou sektorovou agendou, v případě politických stran se rozhovorů účastnili jejich představitelé pro zahraniční politiku nebo evropskou integraci. Otázky vznesené v rozhovorech nesměřovaly k prioritám předsednictví, ale týkaly se žádoucího vývoje evropské integrace, neboť rozhovory představovaly jeden ze zdrojů naší identifikace českých zájmů.⁹ Stanoviska prezidenta republiky zohledňují kapitoly studie na základě jeho mediálních vystoupení, případně též prostřednictvím rozhovorů s představiteli Kanceláře prezidenta republiky (KPR).

Určité omezení studie spočívá v tom, že při identifikaci českých zájmů nebere výrazněji v úvahu vedle pozic politických stran a státních institucí také pozice nevládních organizací. Zcela úplná identifikace českých zájmů vycházející ze zvolené metody by nepochybně měla vzít v úvahu také představy těchto aktérů. V čase, který byl k dispozici pro vytvoření studie, však

nebylo bohužel možné rozšířit analýzu i na tuto rovinu. Pro účely této studie lze nicméně vycházet z předpokladu, že zájmy občanské společnosti do značné míry zastupují právě politické strany a státní instituce. Popsané omezení zmírňuje i skutečnost, že některé z kapitol věnují zvláště výrazným pozicím nevládních aktérů určitou pozornost.

Výsledné priority

Po definování cílů EU a českých zájmů v jednotlivých integračních sektorech následuje navržení **možných priorit předsednictví**. Kromě cílů EU a českých zájmů však při navrhování priorit bereme v úvahu také jejich **proveditelnost**. Tu určuje celá řada faktorů jako zájmy ostatních dvou zemí týmového předsednictví, zájmy dalších členských států nebo kapacity ČR. Mezi faktory proveditelnosti musíme započítat i povahu jednotlivých sektorů integrace a fáze politického cyklu EU, ve které bude ČR své předsednictví vykonávat.¹⁰ Jde tedy v podstatě o všechny okolnosti, jež mohou usnadňovat anebo naopak zabraňovat uskutečnění priorit. Ačkoli tyto faktory určitým způsobem usměrňují naše návrhy, nepředstavují na rozdíl od cílů EU a českých zájmů jejich základ.

V souvislosti s proveditelností priorit by si žádaly zvláštního zvážení především zájmy Francie a Švédska jako dalších dvou států týmového předsednictví pro léta 2008–2009. Možnosti naší analýzy těchto zájmů však výrazně omezovala skutečnost, že v období přípravy studie (druhá polovina roku 2007) nebyly ještě zveřejněny podrobnější představy obou zemí o programu jejich předsednictví. Jednotlivé kapitoly se však přesto pokoušejí o určité předvídání představ obou zemí tam, kde je toto předvídání možné.

Jednotlivé **možné priority** konkrétně stanovujeme tak, že možné otázky spadající mezi priority českého předsednictví rozdělujeme na **čtyři skupiny**. Do první skupiny zařazujeme otázky, jejichž řešení patří jak mezi hlavní cíle EU, tak mezi české konsenzuální nebo částečně konsenzuální zájmy. Tyto otázky považujeme za klíčové priority českého předsednictví. Druhá a třetí skupina zahrnují otázky, jejichž řešení podněcují pouze hlavní cíle Unie (druhá skupina) a nebo pouze české konsenzuální nebo částečně konsenzuální zájmy (třetí skupina). Jedná se o další, druhotné priority českého předsednictví. Analýzou jednotlivých oblastí integračního procesu se pochopitelně dostáváme i k celé řadě otázek, které nemají zásadní charakter z hlediska hlavních cílů EU ani zájmů ČR. Jde o čtvrtou skupinu zahrnující otázky, jež nepatří z hlediska zvolené metody mezi priority českého předsed-

nictví. V případě, že existují faktory, které uskutečňování některé z vymezených priorit výrazně usnadňují nebo ztěžují (faktory proveditelnosti), spojujeme naše navržené dané priority s upozorněním na tyto faktory.

Priority předsednictví – unijní cíle a české zájmy

	konsenzuální nebo částečně konsenzuální české zájmy	ostatní české zájmy
hlavní cíle EU	klíčové priority	druhotné priority
ostatní cíle EU	druhotné priority	ostatní otázky

HODNOCENÍ VLÁDNÍCH PŘEDSTAV

Připomeňme, že se tato studie kromě navržení možných priorit českého předsednictví věnuje na základě svých zjištění i **zhodnocení stávajících vládních představ o programu předsednictví**.¹¹ Tyto představy hodnotíme z hlediska jejich „**důležitosti**“. Sledujeme, zda vláda dává dostatečný důraz na všechny otázky, které se jeví jako prioritní z hlediska hlavních cílů EU a/ nebo konsenzuálních nebo částečně konsenzuálních českých zájmů. Zároveň se však zabýváme i tím, zda se do vládní koncepce nedostávají otázky, jež nepatří mezi uvedené typy unijních cílů nebo českých zájmů.

Při hodnocení nalézáme tři následující kategorie vládních záměrů: 1) „zvláště důležité“, 2) „méně důležité“ a 3) „chybějící“ záměry. Za „**zvláště důležité**“ označujeme takové vládní představy, které se kryjí s námi zjištěnými prioritami (s klíčovými i druhotnými prioritami). Za „**méně důležité**“ naopak považujeme vládní představy, které neodpovídají prioritám vymezeným touto studií. Jako „**chybějící**“ vládní záměry nakonec vystupují v této studii ty z priorit, ke kterým dospívá naše studie, ale vláda je ve své koncepci nezdůrazňuje.

ZÁVĚR

Zvolená metoda umožňuje především navržení takových priorit českého předsednictví, které zohledňují jak důležité cíle EU, tak zájmy sdílené na české domácí scéně. Tímto způsobem se vyhýbáme přílišnému důrazu na unijní cíle nebo na české představy o směřování Unie. Jakýkoli důležitý cíl

EU nebo český konsenzuální zájem totiž mají mezi našimi prioritami své místo. Zároveň zdůrazňujeme zvláště ty priority, které vycházejí jak z unijních cílů, tak z českých představ.

Naš důraz na zcela nebo částečně konsenzuální zájmy neznamena, že přehlízíme význam většinových zájmů. Nikterak nepopíráme, že pokud se většina českého politického spektra shodne na určitém zájmu, vzniká určitý legitimní důvod pro jeho zařazení mezi zájmy státu. Naše odborná role nás však vede k tomu soustředit se na zdůraznění zájmů, jež mají všeobecnou podporu. Přitom si uvědomujeme, že politická praxe bere při vytváření priorit zákonitě v úvahu i různé zájmy většinové nebo i dílčí povahy. To však nic nemění na tom, že české konsenzuální nebo částečně konsenzuální zájmy vztahující se k evropské integraci představují obzvláště důležité a legitimní východisko pro formulaci programu nadcházejícího českého předsednictví EU.

Poznámky

- ¹ Vláda ČR (2007).
- ² Pitrová–Kaniok (2005).
- ³ Vláda ČR (2007).
- ⁴ Tento předpoklad podrobněji objasňujeme v druhé kapitole studie.
- ⁵ Liberalismus ve smyslu teorií mezinárodních vztahů, nikoliv liberalismus, jak jej chápou teorie demokracie nebo obecně politická filozofie.
- ⁶ Clinton (1994): 34n.
- ⁷ Jak jej chápou neorealisté, např. Waltz (1979), zejména kapitola 4.
- ⁸ Celkem studie těží ze zhruba tří desítek provedených rozhovorů. Každá kapitola obsahuje přesný seznam rozhovorů provedených k dané problematice včetně identifikace dotazovaných (pokud si nepřáli zůstat v anonymitě).
- ⁹ V duchu výše popsané koncepce celé studie se nejednalo o rozhovory založené na propracovaných vědeckých metodách pro vedení rozhovorů (konkrétních metodách pro výběr respondentů nebo zpracování dat apod.). Přesto však rozhovory vycházely z výše popsaného společného postupu pro výběr dotazovaných nebo položených otázek. Systematická analýza českých integračních zájmů dosud neexistovala, a proto považujeme zvolený postup v tomto počátečním pokusu, také vzhledem ke koncepci celé studie, za dostatečný. Využití propracovanějších metod pro provádění rozhovorů v dalším výzkumu uvedené problematiky by však bylo zcela namístě.
- ¹⁰ V první polovině roku 2009 proběhla volba do Evropského parlamentu a skončí funkční období současné Evropské komise.
- ¹¹ Vláda ČR (2007).

Literatura

Dokumenty:

- Vláda ČR (2007): Prioritní oblasti předsednictví České republiky v Radě Evropské unie v prvním pololetí roku 2009, www.vlada.cz/assets/cs/eu/aktuality/PRIORITN___OBLASTI_P_EDSEDNICTV___R_v_Rad__EU.pdf.

Další zdroje:

- Clinton, David W. (1994): *The Two Faces of National Interest*. Baton Rouge: Louisiana University Press, 1994.
- Osgood, Robert E. (1953): *Ideals and Self-Interest in America's Foreign Relations*. Chicago: University of Chicago Press, 1953.
- Pitrová, Markéta–Kaniok, Petr (2005): Institut předsednictví Evropské unie – principy, problémy a reforma. *Mezinárodní vztahy*, 3/2005, s. 5–24.
- Walker, Rob J. (1993): *Inside/outside: International Relations as Political Theory*. Cambridge: Cambridge University Press, 1993.
- Waltz, Kenneth W. (1979): *Theory of International Politics*. New York: McGraw-Hill, 1979.

Předsednictví Rady EU – funkce, cíle, forma a vliv

Jan Karlas

Následující rozbor instituce předsednictví Rady Evropské unie (dále předsednictví, Rada, EU) se soustředí na jeho funkce a cíle. Jejich výklad totiž podstatným způsobem doplňuje zdůvodnění metody, kterou tato studie sleduje. Kromě toho se kapitola stručně zabývá i možnými formami předsednictví a otázkou jeho vlivu. Především nástin možných forem předsednictví dále prohlubuje obecná východiska pro navržení priorit českého předsednictví.

ZÁKLADNÍ PRINCIPY

Základní pravidla vymezující působení předsednictví zakotvují zejména smlouvy, procedurální pravidla Rady a dokumenty vztahující se k Evropské politické spolupráci (EPS) a Společné zahraniční a bezpečnostní politice (SZBP) EU.¹ Již Římské smlouvy (1957) stanovily, že členské státy EU² (dále členské státy) se budou při výkonu předsednictví **střídat po 6 měsících**.³ Předsednictví rotuje mezi členskými státy podle abecedního pořadí. V důsledku rozšiřování EU však prošel rotační systém podvkrát úpravou.⁴ Po vstupu Portugalska a Španělska do EU v druhé polovině 80. let došlo k dohodě o tom, že jeden členský stát nebude vykonávat předsednictví vždy ve stejné polovině roku. V druhé polovině roku se totiž aktivity EU soustřeďují do poměrně krátkého období (od září do prosince). Zadrhé, od vstupu